

A Földesi Értéktár Bizottság kiadványai

III.

FÖLDESI ÉRTÉKÖSVÉNY IRÁNYTŰ

2026

Földesi Értéktár Bizottság kiadványai

III.

Sorozatszerkesztők:

Péter Imre és Dr. Szabó Irma

A kiadványt készítették

Horváth Sándorné és Katona-Egri Éva pedagógusok

Hátoldal terve: Katona Kristóf

Kiadja:

Földes Nagyközség Önkormányzata

Nyomdai munkálatok:

Hektográf Nyomda Püspökladány

ISBN 978-615-02-7446-1

ISSN 2498-566X

Kedves Látogató! Kedves Felfedező!
Szeretettel köszöntjük Földesen!

A közel négyezer fős alföldi településünkön évtizedek óta gyűjtjük helyi értékeinket. Az Értéktár Bizottság működése alatt 48 helyi értéket vett nyilvántartásba.

Kiadványunk ezek könnyebb megismeréséhez és az Értékösvény Munkafüzet feladatainak megoldásához tartalmaz hasznos információkat. **Az Iránytű követi** a Millennium parkban található „Értékösvény – ahol a falu mesél” **kültéri látványtérkép öt ösvényének útvonalát**, az értékek számozása és színei pedig megegyeznek a térkép jelölésével.

Az I-III. ösvények bejárása gyalogosan is történhet. A IV-V. ösvény megismeréséhez javasoljuk a kerékpár használatát. Az indulás előtt érdemes az Értékösvény Iránytű útmutatásai segítségével megismerni a kiválasztott ösvényt, s a látnivalók hozzáférését, ahol arra szükség van, előzetes egyeztetéssel biztosítani.

Az ismerkedéshez jó szívvel ajánljuk Földes első falukönyve – helyi nemzeti értékeink c. kiadványunk tanulmányozását, valamint a Földes Községi Könyvtárban található helytörténeti anyagokat. Okostelefonnal be lehet olvasni az Értékösvény látványtérképen lévő QR kódot, mely elvezet a térkép online változatához. Annak megnyitása után csak követni kell az útmutatást, és a kiválasztott értékről/látnivalóról bőszeges ismeret közöl lehet válogatni. Az online térkép elérhető a [Földes értékösvényei térkép megtekintése](#) webhelyen is. Az Iránytű és a Munkafüzet a fenti helyről letölthető, nyomtatott formában a Polgármesteri Hivatalban érik el. (Karácsony Sándor tér 5.).

Élményekben gazdag felfedezőutat kívánunk!

I. ÉRTÉKÖSVÉNY

TEMPLOMKERT - településrész

Református templomunk a község legrégebbi épülete. Helyén az 1700-as években még csak harangláb állt. A templom 1830-ban nyerte el mai alakját, az épületet körülvevő kertet és akácfás parkot nevezték el egykor templomkertnek.

A településrész táblája a Református templom oldalán látható.

1. Református templom és a torony-és hajógombban elhelyezett dokumentumok

A település jelképének számító református templomunk épületét az elmúlt századok viharos történelmi időszakaiban többször érte pusztulás, pusztítás, de szerencsére mindig voltak olyan jólelkű református emberek, akik munkájukkal, adományaikkal tevékenyen elősegítették felújítását, bővítését. Ezekben az időszakokban gondoltak arra is, hogy fontos kortörténeti üzenetet hagyjanak az utódoknak is.

A torony- és a hajógombban elhelyezett dokumentumokról részletesen olvashatunk a Falukönyv 60–67. oldalain.

A templom látogatásához előzetes egyeztetés szükséges

Kovács András vezető lelkipásztorral.

Személyesen: a Lelkészi Hivatalban

Cím: 4177 Földes, Karácsony Sándor tér 4.

Nyitvatartás: H–P: 8:00–12:00

Telefon: +36-54/464-002

E-mail: foldes@reformatus.hu

2. Református templom orgonája

Református templomunk szép hangú orgonája a XIX. század végén épült. Hangjában istentisztelteken és jeles alkalmakhoz kötődő rendezvényeken, de orgonahangversenyeken is gyönyörködhetünk.

Az orgona történetéről részletesen olvashatunk a Falukönyv 205–208. oldalain.

Az orgona bemutatásához előzetes egyeztetés szükséges Kovács András vezető lelkipásztorral a templomlátogatásnál megadott elérhetőségek egyikén.

3. Pércsi Lajos őrnagy posztumusz ezredes életének, halálának és rehabilitációjának dokumentumai

A Földesen született Pércsi Lajos a kötelező katonai szolgálat letöltését követően továbbszolgálóként, majd hivatásosként bent maradt a honvédségnél. Az országban több helyen szolgált, tehetségét és szorgalmát elismerve Budapesten a Honvédelmi Minisztériumban már őrnagyként dolgozott. Az 1956-os forradalomban való részvétele megpecsételte sorsát.

Életéről, történetéről részletesen olvashatunk a Falukönyv 76–79. oldalain.

Kopjafa, az 1956-os forradalom és szabadságharc hőseinek emlékére a szoborparkban található.

*Pércsi Lajos rehabilitációjának dokumentumai megtekinthetők a
Községháza földszintjén*

Cím: Községháza - 4177 Földes, Karácsony Sándor tér 5.

Nyitvatartási idő: H–Cs: 8:00–12:00 és 13:00–16:00, P: 8:00–13:00

Telefon: +36 54 531 000 vagy +36 20 455 6647

E-mail: ugyfelszolgalat@foldes.hu

4. I. világháború hőseinek emlékműve

A budapesti akadémia művésztanára által tervezett emlékmű a Községháza épületével szemben, a Szoborparkban található. A talpazat cím és hátoldalán olvasható a nagy háborúban elesett, jeltelen sírokban nyugvó földesi hősök névsora.

Az emlékműről részletesen olvashatunk a Falukönyv 150–157. oldalain.

5. Földes nagyközség címere

A község címere már nagyon régi, az 1712. évi címerlenyomatok között is megtalálható. Az évszázadok során formálódott, részletei változtak. Voltak időszakok, amikor tiltották használatát. Több évtized szünet után közel harminc évvel ezelőtt kapott engedélyt községünk az újbóli használatára.

A címer történetéről részletesen olvashatunk a Falukönyv 80–83. oldalain.

Földes Nagyközség címere megtalálható a Községháza emeleti nagytermében (4177 Földes, Karácsony Sándor tér 5.)

Látogatáshoz előzetes egyeztetés szükséges: Jeneiné dr. Egri Izabella polgármesterrel.

Cím: Községháza - 4177 Földes, Karácsony Sándor tér 5.

Nyitvatartási idő: H–Cs: 8:00–12:00 és 13:00–16:00, P: 8:00–13:00

Telefon: +36 54 531 000 vagy +36 20 455 6647

E-mail: ugyfelszolgalat@foldes.hu

6. Községháza épülete

Településünk jellegzetes, meghatározó épülete. Közel száz éve ad otthont a település közigazgatási feladatait ellátó egységeknek. A helyi igazgatás mellett különféle alkalmak, ünnepségeknek is színteréül szolgál.

A Községháza épületéről részletesen olvashatunk a Falukönyv 56–59. oldalain.

Látogatáshoz előzetes egyeztetés szükséges: Jeneiné dr. Egri Izabella polgármesterrel (Lásd a címnél megadott elérhetőséget!)

7. Zoltai Lajos munkássága

A neves muzeológus, helytörténész, etnográfus Földes szülötte. Tudományos munkája Debrecen városához kötötte, érdemei közül kiemelkedik a városi múzeum megnyitásáért és gyűjteményének gyarapításáért egészen haláláig végzett sokrétű tevékenysége.

Zoltai Lajos muzeológus életéről, tevékenységéről részletesen olvashatunk a Falukönyv 224–228. oldalain.

Emléktáblája a Községháza falán (4177 Földes, Karácsony Sándor tér 5. szám) található.

8. Vámos Imre Földesnek ajándékozott magyar bélyeggyűjteménye

A bélyeggyűjtés egy világméretű mozgalom. A gyűjtők arra töreksenek, hogy minél régebbi, ritkaságszámba menő

címleteket, blokkokat tudjanak megszerezni. Vámos Imre ajándéka a magyar történelem egyes korszakait is segít a maga különlegességével megismertetni.

A gyűjteményről részletesen olvashatunk a Falukönyv 89. oldalán

A gyűjtemény megtekinthető a Községháza (4177 Földes, Karácsony Sándor tér 5.) emeleti nagytermében.

Látogatáshoz előzetes egyeztetés szükséges: Jeneiné dr. Egri Izabella polgármesterrel (Lásd a címnél leírt elérhetőséget!).

9.

Földesi Székelykapu

A Földesi Székelykapu szerkezete szerint egy kisebb gyalogos bejáró, felső része zsindeleyel fedett galambdúc. A kapu magán hordozza a székelykapuk legfőbb jellemzőit, a népi alkotómunka remekműveihez tartozik.

- *Alsó része:* A földi világot és a termékenységet jelképezi.
- *Középső része:* A szemöldökgerenda és az oszlopok a Világfát, a teremtet világot szimbolizálják.
- *Felső része:* A galambdúc az égbolt, a lelki világ és az elmúlás szimbóluma.

A szemöldökgerendára mindannyiunk számára bölcs gondolatot vésett a kaput készítő erdélyi vőfély.

A Székelykapu a Millennium parkban található.

A Földesi Székelykapu történetéről részletesen olvashatunk a Falukönyv 181–183. oldalain.

10.**Földes nagyközség közművelődési élete**

A település közművelődési gyökerei az elmúlt századokban alakultak, formálódtak. Az itt élő embereknek fontos volt a mindennapi munka mellett a tartalmasan eltöltött szabadidő. A Karácsony Sándor nevét viselő Községi Ház munkáját a népi hagyományápolás és az értékközvetítés jegyében végzi. Az intézmény a névadó szellemiségéhez hűen szervezi és népszerűsíti a „szabadművelődést” a lakosság és az önszerveződő közösségek számára.

A Községi Ház tevékenységéről részletesen olvashatunk a Falukönyv 260–263. oldalain.

Az intézmény nyilvánosan szervezett rendezvényein és előre egyeztetett időpontban látogatható.

Cím: Karácsony Sándor tér 6.

Telefon: +36-54/464-299; **Mobil:** +36-30-598-8915

E-mail: muvhazfoldes@gmail.com

11.**Karácsony Sándor Állandó Emlékkiállítás**

Az emlékkiállításon fényképek, könyvek, újságok és egyéb dokumentumok gazdag gyűjteménye mutatja be azt a életművet, melyet a földesi születésű, a huszadik század első felének meghatározó szellemiségű pedagógusa alkotott. A kiállításon személyes tárgyak mellett tankockai feladatok megoldása is segíti a látogatót az ismeretek megszerzésében.

Az emlékkiállításról részletesen olvashatunk a Falukönyv 135–139. oldalain.

Megtekinthető: 4177 Földes, Karácsony Sándor tér 6.

A látogatáshoz előzetes egyeztetés szükséges Gondáné Gaál
Annamária könyvtárvezetővel.

Személyesen: a Könyvtár nyitvatartási idejében / K–P: 9:45–12:00 és
13:00–17:00, Szo: 8:00–12:00

Telefon: +36-54/531-041

E-mail: fkonyvtar@gmail.com

12.

Karácsony Sándor tudományos életműve és tanári munkája

A XX. század első felének meghatározó pedagógusa, a magyar művelődéstörténet kiemelkedő személyisége Földesen született. Sokrétű tanári és tudományos tevékenységének központjában az ifjúság nevelése mellett a szabadművelődés gyakorlata áll. Neveléstudományi rendszerét összefoglaló köteteiben megfogalmazott eszméi, tanításai napjainkban is időszerűek. A tudós professzor szerint az ember boldogulásának kulcsa másik emberhez való viszonyában rejlik. Munkásságának gazdag gyűjteménye, írásai, kötetei, az általa szerkesztett diáklapok eredeti példányai is láthatók a Karácsony Sándor emlékkiállításon.

Karácsony Sándor tudományos életművéről, tanári munkájáról részletesebben olvashatunk a Falukönyv 48–55. oldalain.

A látogatáshoz előzetes egyeztetés szükséges Gondáné Gaál
Annamária könyvtárvezetővel.

Személyesen: a Könyvtár nyitvatartási idejében / K–P: 9:45–12:00 és
13:00–17:00, Szo: 8:00–12:00

Telefon: +36-54/531-041

E-mail: fkonyvtar@gmail.com

13. Kárpát-medencei vőfélytalálkozók Földesen

A Szélrózsa néptáncgyűttes és vezetője, valamint a Karácsony Sándor Községi Ház közreműködésével, a helyi lakosság és civil szervezetek támogatásával valósult meg egy régi mesterség fortélyait, hagyományait összegyűjtő rendezvénysorozat: a Kárpát-medencei vőfélytalálkozó Földesen. A lakodalmi szokások részleteire érdeklődő közönség egyre nagyobb számban vett részt a találkozókön, ahol közel száz régi településről érkeztek a rendezvény főszereplői, a vőfélyek.

A Vőfélytalálkozóról, a Szélrózsa néptáncgyűttes tevékenységéről részletesen olvashatunk a Falukönyv 269–271. oldalain.

14. Művészetek - Józsa János rekeszzománc faliképe

Józsa János festőművész kiemelkedő alkotása a település kulturális és oktatási központjának belső terét díszíti. Az alkotás üzenete mindannyiunk számára maradandó: a művészetek az emberi élet minden szakaszában fontosak és meghatározóak.

A faliképről, az alkotóról részletesen olvashatunk a Falukönyv 184–185. oldalain.

Az alkotás megtekinthető az intézmény nyitvatartási idejében.

Cím: 4177 Földes, Karácsony Sándor tér 6.

Nyitvatartási idő: hétköznap, tanítási időben: 8:00–16:00

Ettől eltérő időpontban a látogatáshoz előzetes egyeztetés szükséges.

Telefon: +36-30/598-8915 vagy +36-54/464-299

II. ÉRTÉKÖSVÉNY

WÉBER-KERT – településrész

A kertet a múlt század elején Wéber Gyula a Kassáról Földesre települt körorvos alakította ki háza környékén. Nagy természetkedvelőként sokféle növényt, különleges virágokat telepített, a parkba kis tavat építtetett. A park és őshonos fái évtizedekig kellemes környezetet biztosítottak Földes lakóinak.

A településrész táblája a Fő u. 4/a szám melletti kerti házikó falán látható.

1. dr. Wéber Gyula körorvos munkássága és az általa létesített park

Wéber Gyula közmegbecsülést élvező orvosként több évtizeden keresztül végezte gyógyító tevékenységét Földesen. Nagy tapasztalatokkal rendelkező körorvos volt. Sebész, nőgyógyász és fogorvos. Nagyon sok embert ingyen gyógyított, a lakásán kialakított rendelőjében komoly műtéteket is végzett. Szervezte és irányította a helyi Vöröskereszt Egylet tevékenységét.

Wéber Gyula körorvos munkásságáról részletesen olvashatunk a Falukönyv 84–88. oldalain.

SÁRÁLLÁS - településrész

A mai Csillag utca – Nap utcai terület népies neve 1950-től Sárállás. Nevének megfelelően mintegy 200 négyszögölnyi pocsolyás, vizes terület. Kifolyása a Kossuth utcán vezet a

Rákóczi utcára. A Sárallás bejárata mellett működött két évtizeden keresztül a település Postahivatala, mely innen került mai helyére, a Posta utcába.

A településrész táblája a Nap u. 1. szám alatti ház kerítésén látható.

LIPPA - településrész

A Lippa falurész észak-déli tengelye a Dózsa György utca. Régen a népi elnevezése Belső utca volt. De emlegetik mai is Rác utcaként is, az egykor itt lakó Rác családról. A lippai részhez tartozik a mai Jókai utca, népies nevén Póliköz, a Csokonai, Sarló, a Kossuth utca nyugati szakasza. A Dózsa György utca déli végén a mai Fő utca, a település leghosszabb utcája, népiesen Nagy utca, vagy Bárándi utca, az északi végén, már a falun kívül állt a Széles vagy Szil kút, mely ivóvízzel látta el a környéket.

A településrész táblája a Kossuth u 33. szám alatti ház Dózsa György utca felőli kerítésén látható.

2. Pécsi Sándor helytörténeti magángyűjteménye

A Földesen kisparaszti családban született Pécsi Sándor már gyermekkorában megtanulta, hogy a házkörüli gazdaságban mindent meg kell becsülni. A gyorsan változó világgal elvesznek azok a régi eszközök, használati tárgyak melyeket az idősebb generáció nap mint nap használt. A

magángyűjteményben látható tárgyak a falu lakóinak régi tárgyai, eszközei, itt a magángyűjteményben megmentésre kerültek az utókor számára.

A magángyűjtemény történetéről részletesen olvashatunk a falukönyv 140–142. oldalain.

A látogatáshoz előzetes egyeztetés szükséges Pécsi Sándor tulajdonossal.

Cím: 4177 Földes, Dózsa György u. 52.

Telefon: +36-30/535-0285 vagy +36-20/274-5226

VÖLGYHÁT - településrész

A falu északi szélén a Debreceni utcától a Sport utcáig húzódó terület. Az Északi sorig kifutó utcák, a Nagykert alja, és a temető közötti terület. Egyes részeinek több önálló elnevezése is volt. Kertalja, Cigány, Temető utca. A kertkapuval majdnem szemben működött a Nagy család olajütője. A Malomalja a Temető utcától (ma Deák Ferenc utca) a Rákóczi utcáig tartott, az 1948-49-ben lebontott egykori Berger féle gőzmalomról, ami a régi és az új temető közti területen állt, kapta a nevét. A malom helyén ma egy üresen álló tanya található.

A településrész táblája az Északisor 25/A. sz ház kerítésén van.

3. Földesi Szabadidő Központ és a K-29-es kút gyógyvize

A helyiek és a környékbeliek is szívesen töltik szabadidejüket, szervezik programjaikat a település határában található

Szabadidő Központban és a három medencés ma már retrónak számító strandfürdőben. A több mint ezer méter mélyről feltörő víz gyógyhatása igazolt. A szabadidő Központ helyet ad a település nyári rendezvényeinek, falunapoknak, kulturális rendezvényeknek is.

A Szabadidő Központ és a K-29-es kút gyógyvizéről részletesen olvashatunk a Falukönyv 96–101. oldalain.

Cím: 4177 Földes, tetétleni útfél

GPS: 47.302348124876474, 21.354890876884696

Szabadidő Központ-Faházak:

Telefon:+36-70/313-7651

E-mail: ugyfelszolgalat@foldes.hu

Strandfürdő: a nyitvatartásról a foldes.hu oldalon tájékozódhatnak.

4. Az óvodai nevelés története és gyakorlata Földesen

Földesen már igen korán, a XIX. század végén törekedtek a kisdédóvás helyi feltételeinek megteremtésében. Kezdetben a Kállay alapítványnak köszönhetően fejlődött, változott az óvodai nevelés gyakorlata, majd az ötvenes, hatvanas évek idényi óvodájából két telephelyen működő napközi otthonos ellátás teljesedett ki a hetvenes években. A családi élet kiegészítéseként változatos, gazdag programokra építve alapozza a gyermekek személyiségének képességeinek fejlődését.

A földesi óvoda történetéről, nevelési gyakorlatáról részletesen olvashatunk a Falukönyv 167–174. oldalain.

III. ÉRTÉKÖSVÉNY

1. Balásházy János munkássága

Balásházy Jánost rokoni szálak fűzték Földeshez. A gazdálkodás elméleti és gyakorlati formáit ismerve tanulmányokat és könyveket írt, hogy segítséget nyújtson a gazdálkodóknak. A helyi Kertbarát körünk munkássága előtt tisztelve választotta névadójának.

A híres mezőgazdász munkásságáról részletesen olvashatunk a Falukönyv 106.–108. oldalain.

Emléktáblája a Rákóczi Mezőgazdasági Kft. épületének falán, a település főterén található.

KÉPHÁT - településrész

A szójhagyomány szerint az Újfalui és a Posta utca sarkán egy kép állott, a mögötte lévő falurészt hívták (Kíphátnak) Képhátnak. Így az Újfalui, Arany János, Petőfi utcák területe a Képhát. Ezen a falurészen született Zoltai Lajos. „Az a kis falusi ház és telek, ahol Zoltai Lajos született, és amely akkoron a 62. számot viselte, a földesi piac közelében, a Képhát nevű falurész elején, az utca nyelvében állott.” /Sőregi János/

A településrész táblája az Újfalui u. 8. számú ház kerítésén van.

DISZNÓGÁT - településrész

A falu keleti széle, ahol árkokkal, vizesgödrökkel teli mező nyúlik be ék alakban a falu testébe. A Zrínyi utcának a Petőfi utca és a Szabó Géza kút közötti része és a Fűzfa utca tartozik ide. A falualja egy méterrel magasabban fekszik a környező, vizes terméketlen mezőnél. A Szabó Géza kút kanyargó kifolyása száraz időben is meggátolja kiszáradását. Tavasszal és ősszel valóságos tengerré változik. Gátnak nyoma sincs, csak egy fűzfákkal szegélyezett töltés vezet ki a mezőre. Az itt turkáló sertések miatt nevezték el a területet Disznógátnak.

A településrész táblája a Zrínyi u. 6. számú ház kerítésén van.

KISTORDA - településrész

A Disznógát közelében a Radnóti Miklós, az Eötvös, a József Attila utcák által határolt falurész, egészen a Debreceni utcáig. Lakóinak egy része a közeli Bihartordáról települtek át. Erre utal a településrész neve.

A településrész táblája az Eötvös u. 1. számú ház kerítésén van.

2. Kállay László egykori lakóháza és az 1896-ban kelt végrendelete

Kállay László földesi nagybirtokos szülőföldjét, falubelijeit szerető emberként örökösök híján végrendeletében Földesre hagyományozta vagyonának csaknem teljes körét. A végrendelet eredeti szövege megismerhető egykori lakóházában, a Kállay tájházban.

Az adományozó életéről, munkásságáról részletesen olvashatunk a Falukönyv 35–44. oldalain.

A Kállay tájház előre egyeztetett időpontban látogatható.

Cím: 4177 Földes, Kállai u. 27.

Telefon: +36-30/598-8915 vagy +36-54/464-299

E-mail: muvhazfoldes@gmail.com

3. Földesi Helytörténeti Gyűjtemény

A földesi helytörténeti gyűjteménynek a Kállay tájház ad otthont. Az egykori lakásbelsőit idézve a tisztaszoba, a konyha, a kamra berendezési tárgyai láthatók a kiállításon. A kiállítás tárgyait helyi emberek ajánlották fel a gyűjtemény számára.

A helytörténeti gyűjteményről részletesen olvashatunk a Falukönyv 45-47. oldalain.

A Kállay tájház előre egyeztetett időpontban látogatható.

Cím: 4177 Földes, Kállai u. 27.

Telefon: +36-30/598-8915 vagy +36-54/464-299

E-mail: muvhazfoldes@gmail.com

4. A település néptáncmozgalma

A Földesi néptáncmozgalom története hosszú időre nyúlik vissza. A helyi közösségek különböző alkalmain gyakran tartottak néptáncbemutatókat. Napjaink néptáncos közösségét az egykori szüreti felvonulásra készülő baráti közösség alapozta meg. Az elmúlt fél évszázad lelkes vezetőinek irányításával mára már az óvodáskortól az Alapfokú Művészeti Iskola

néptánc tanszakán át az idősebb generációig őrzik a helyi táncos hagyományokat, Szélrózsa névvel.

A település néptáncmozgalmáról részletesen olvashatunk a Falukönyv 161–166. oldalain

A Szélrózsa Hagyományőrző Egyesület székhelye a Kállay tájház .

Cím: 4177 Földes, Kállai u. 27.

Telefon: +36-70/379-1672 (Tanka Zsolt egyesület elnöke)

Email: info@szelrozsaegyesulet.hu

5. A Kállay utcai Kovácsműzeum

Földes jellegzetes alföldi település révén a múlt században leginkább a földműveléssel foglalkozó családok lakhelye volt. A mindennapi mezőgazdasági munkákhoz, a megélhetéshez, közlekedéshez szükséges eszközök elkészítése, javítása a kovácsok feladata volt. A faluban több kovácsműhely is működött egyidőben. Ezek megmaradt tárgyaiból hozta létre a Kállay utcai Kovácsműzeumot egy lelkes, hagyományokat tisztelő unoka.

A földesi kovácsok egykori munkájáról történetéről, a létrehozott kovácsműhelyről részletesen olvashatunk a Falukönyv 120–125. oldalain.

A Kovácsműzem látogatásához előzetes egyeztetés szükséges
Imre Sándor tulajdonossal.

Cím: 4177 Földes, Kállai u. 33.

Telefon: +36-30/207-8236

E-mail: imrene.ibolya@gmail.com

IV. ÉRTÉKÖSVÉNY

1. Árpád Mozi

A település egyik leglátogatottabb épülete az 1950-es években főként társadalmi munkával épített mozi épület. Napjainkban a Karácsony Sándor Községi Ház egyik művelődési színtere. Előterében látható a Földes Helyi Nemzeti Értékei Állandó Tablókiállítás.

Az épületről, az egykori mozi működéséről részletesen olvashatunk a Falukönyv 109–113. oldalain.

Az Árpád Mozi előzetes időpontegyeztetés után látogatható.

Cím: 4177 Földes, Fő utca 2.

Telefon: +36-30/598-8915 vagy +36-54/464-299

E-mail: muvhazfoldes@gmail.com

ÚJSOR - településrész

Földes legújabb településrésze 1920-as években létesült. 1950 előtt az itt kialakult utcák területét Bocskai telepnek nevezték, az utcáknak 1950-ig nem volt nevük. A Haladás utca – a Bocskai telep fő utcájaként, mindkét oldala beépített, a telepre jellemző apróbb telkekkel. A Bocskai utca, a Dankó Pista utca ma is egyoldalas, az itt lévő vizes-nádas terület miatt zezzugos beépítésű. Az Újsor falu felé eső rövid, egyoldalas utcája a Kiss Ernő utca. A Piac utca az Újsorral szemben, egészen a Sági követútig húzódik. (Ady Endre utca) A Mozi utca népi neve Csók utca volt, kezdetben csak keskeny átjáró a Bocskai-telep felé, majd a Mozi átadása után kiszélesítették és házhelyeket osztottak ki, ekkor nyerte el mai utcaképét.

A településrész táblája a Haladás u. 17. számú ház kerítésén látható.

MAGASPART - településrész

A Földesen átvezető 42-es főút környékén lévő utcák területét népi nevén Magaspartnak hívják ma is a helyiek. Az Ady Endre utcáról nyíló Bem utca faluszéli házai már a településrészhez tartoznak. A terület fő utcája a Magaspart utca, mely az I. világháború követően épült ki teljesen, a műút építése előtt a Gúnárkertig tartott. Ebben az időben létesült a Kisfaludy utca is, melynek vége a Zsidótemető területével határos. A Nyugatisor faluszéli házsora az egykori Gúnárkerttel szemben zezugos vonalvezetésű.

A településrész táblája a Magaspart u. 18. számú ház kerítésén látható.

2. Zsidótemető

Földes nyugati részén a Gúnárkert szomszédságában a XIX. század második felében a település főleg kereskedő és iparos családokból álló ortodox zsidó hitközsége létesítette a végső nyughelyül szolgáló temetőt. Napjainkban a hazalátogató, emlékező utódok gondoskodnak a terület gondozásáról. A héber feliratú sírkövek között egy fekete kő is őrzi az itt éltek emlékét.

A Zsidótemetőről, a Földesen egykor élő zsidóközösségről részletesen olvashatunk a Falukönyv 229–232. oldalain.

A temető a 42-es főútról nyíló Kisfaludy utca végén található.

A Zsidótemető előzetes időpontegyeztetés után látogatható.

Cím: Kiss Józsefné 4177 Földes, Kisfaludy u. 4. szám

Telefon: +36- 54- 465-852 vagy a Községháza – Ügyfélszolgálat: -

Nyitvatartási idő: H–Cs: 8:00–12:00 és 13:00–16:00, P: 8:00–13:00

Telefon: +36 54 531 000 vagy +36 20 455 6647

GÚNÁRKERT - településrész

A Gúnárkert földesiek által történő használatát már az 1800-as évek eleji feljegyzések is bizonyítják. Szőlő, veteményes terület, a növényzetre kevésbé alkalmas, rossz, szikes föld lévén kapta gúnynevét, a Gúnár nevet. A falut nyugati irányban határoló kertséget a kaputól kezdve római számmal ellátott dűlők osztották fel kisebb-nagyobb parcellákra. A 42-es főutat 1906-ban kezdték alapozni, ekkor vágták ketté a Gúnárkertet. A kert bejárata a faluszéli zegzugos a mai nevén Nyugati utcáról - népi nevén Gúnárkert dűlő, csordajárás - volt elérhető. (A bejárat éppen szemben volt a kerítésen elhelyezett táblával.) A kert nagyobbik fele az elkészült főút másik oldalára került.

A Gúnárkert táblája a Nyugati utca 6. számú udvar kerítésén látható.

NAGYKERT - településrész

A Nagykertnek a település völgyháti részétől a Debrecen felé vezető útig terjedő kertséget nevezzük. A kert nevével jelzi, hogy területe jóval nagyobb volt, mint a Gúnárkerté. A település lakói szőlőt, gyümölcsöt, veteményest műveltek, ezzel

egészítették ki a családok mindennapi megélhetését. A kertnek több bejárata is volt. A tájékozódást a jellemzők alapján adott nevek segítették. Pl. Völgy-alj dűlő, Nagypajta dűlő, Tyúkszug dűlő, Pap-pajta dűlő, Faiskola dűlő... A kert funkciója mára már megváltozott. A debreceni út felőli gyalogos bejárata a hetvenes évek elején megszűnt, amikor a hajdani Lenin TSZ megépítette Gépjármű telephelyét, műhelyét.

A kert táblája a Rákóczi Mezőgazdasági Kft. telephelyét jelző tábláján található, a debreceni út mentén.

3. A Földesi termőföld

Településünk határában lévő mezőgazdasági termőterületekről elmondható, hogy jobb termőhelyi adottságokkal rendelkező talajjal rendelkező területek. A határ nagysága közel tízezer kataszteri hold. A jó minőségű termőföld évszázadok óta biztosítja a mezőgazdaságból élők boldogulását.

A Földesi termőföldről, a régi betakarítási munkákról részletesen olvashatunk a Falukönyv 102–105. oldalain.

4. Földesi Horgásztó

A tavat település Derecskei úti határában a Keleti-főcsatorna mellett alakították ki, több mint harminc éve, a horgászni szerető közösség és a Rákóczi Mezőgazdasági Termelőszövetkezet támogatásával. A tó üzemeltetését a Földesi Horgász Egyesület látja el. A tó védelmét folyamatos halőrök biztosítják. A tavat

napjainkban a horgászok mellett a természetet kedvelők is szívesen felkeresik.

A horgásztó szabadon látogatható. Horgászat esetén érvényes állami horgász engedély bemutatása és napi jegy váltása szükséges. Látogatás előtt – különösen csoportok számára – javasolt az előzetes bejelentkezés.

A Földesi Horgásztóról, a tó élővilágáról, horgászati lehetőségekről részletesen olvashatunk a Falukönyv 209–212. oldalain.

A Földesi Horgásztó címe: 4177 Földes, külterület 062/2. hrsz.

A Földesi Horgász Egyesület elnöke: Joó Sándor

Telefon: +36-30/479-8290

E-mail: foldeshe@freemail.hu

Weboldal: <https://foldesihe.hu/>

V. ÉRTÉKÖSVÉNY

1. Földes község természeti értékei - Bihari -sík

A Bihari-sík Tájvédelmi Körzet a Berettyó–Körös vidéken található természetvédelmi oltalom alá került terület 17095 hektár kiterjedésű és 33 Hajdú-Bihar megyei település, köztük - Földes község - közigazgatási területén fekszik. A településtől Berettyóújfalu irányában található Földesi szikések a tájvédelmi körzet egyik egész évben szabadon látogatható mozaikdarabja. A többé-kevésbé természetes állapotú gyepfoltok, legelők, nedves rétek számos botanikai érdekességet tartogatnak a látogatók számára. Különösen gazdag a vizes élőhelyek, a ligetes kiserdők fészkelő és vonuló madárvilága.

A terület legfőbb látnivalóit bemutató tanösvényt Berettyóújfalutól Földes felé haladva a 42-es főúton a Keleti-főcsatorna után 800 méterrel, észak felé fordulva egy kavicsszórásos úton érhetjük el. Mintegy száz métert megtéve már el is érjük a tanösvényi pallót, amit egy tájékoztató tábla is jelez.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósága vizes élőhely rekonstrukciós területének élővilágát és az élőhelyet fenntartó bivalygulyát mutatja be a tanösvény. **Egész évben ingyenesen látogatható,** és minden évszakban izgalmas a természetet kedvelő látogató számára.

A tanösvényen két irányba is elindulhatunk, 800 méterre található egy kilátó, ahonnan szinte az egész területre ráláthatunk, innen láthatjuk a 2,3 kilométerre található másik kilátót, ahova kisgyerekekkel négy óra alatt juthatunk el oda és vissza összesen.

A földutakon, palló utakon végighaladva különböző élőhelyeket láthatunk, jó rálátás kínálkozik a nyílt vizes élőhelyre, esetenként a közelben legelésző bivalyokra is. Az ismeretek bővítését a kihelyezett táblák segítik.

A madárvilág lenyűgöző. Távcsövet érdemes vinni, de szabad szemmel is számtalan fajt figyelhetünk meg.

Az egyik tájékoztató tábla szerint az andaházi élőhelyeken sokféle vízimadár fellelhető, de talán a leglátványosabbak és a legnagyobb tömegben megjelenők a vadludak. Velük szinte az év bármely szakában találkozhatunk, kivéve, ha a nyári aszály során teljesen kiszárad a terület, vagy télen befagynak a vizek. Ha szerencsénk van, fokozottan védett fajok egyedeivel is találkozhatunk, így kis lilikkel vagy vörösnnyakú lúddal. Ha esetleg előben nem pillantjuk meg őket, a kihelyezett tájékoztató táblákon, többségében Simay Gábor gyönyörű fotóin ismerkedhetünk a Bihari-síkon előforduló madárfajokkal.

A tanösvényt kezelő Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság arra figyelmeztet, hogy a vizes szakaszok fölött palló utak haladnak, de tartósan esős időszak után további szakaszok is lehetnek vizesek vagy sárosak, így olyankor túrabakancs viselése ajánlott.

A tájvédelmi körzetet kerékpárral a településről a Petőfi utcán végighaladva, a Mező utcára fordulva érhetjük el.

A tájvédelmi körzet megismeréséhez szakmai vezetés kérhető az alábbi Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságának elérhetőségein:
<https://www.hnp.hu/hu/szervezeti-egyseg/turizmus/oldal/bihari-sik-t>; www.hnp.hu

Az 1999-ben létrehozott Bihar Közalapítvány tevékenységét a bihari táj természeti és kulturális értékeinek megőrzése, a biológiai sokféleség fenntartása, hazánk természeti képe szempontjából fontos, veszélyeztetett területek megőrzése, a természetkímélő gazdálkodási módok elterjedésének ösztönzése és e célok elérését elősegítő oktató, ismeretterjesztő munka határozzák meg.

Megalakulásuk óta a térségben állami és társadalmi természetvédelmi szervekkel, önkormányzatokkal, a térségben dolgozó mezőgazdasági és vadgazdálkodási szakemberekkel együttműködve értek el eredményeket, amelyek kedvezően befolyásolják a térség természeti értékekben gazdag területeinek jövőjét és a lakosság környezetkímélő magatartását.

Földes község természeti értékeiről – a Bihar Közalapítvány által szervezett tevékenységekről részletesen olvashatunk a Falukönyv 201–204. oldalain.

Rövid név: Bihar Közalapítvány
Székhely: 4177 Földes, Kálló-háti tanya
Információ: Bona Gabriella, kuratóriumi titkár
Postacím: 4177 Földes, Kálló-háti tanya, 1.
Email: bihar.kozalapitvany@gmail.com

1. Nyilvántartott többi érték a Községi Könyvtár épületében

A Fő út 4. szám alatt működő könyvtárban érhetők el azok a helyi értékek, melyek *írott, nyomtatott formában őrzik helyi értékeinket*. Az anyagok megtekintéséhez javasolt az előzetes egyeztetés Gondáné Gaál Annamária könyvtárvezetővel.

Könyvtár címe: 4177 Földes, Fő u. 4.

Nyitvartás: K–P: 9:45–12:00 és 13:00–17:00, Szo: 8:00–12:00

Telefon: +36-54/531-041

E-mail: fkonyvtar@gmail.com

A Földesi Értéktár Bizottság *Földes első falukönyve – Helyi nemzeti értékeink* című kiadványában az alábbi oldalakon is lehet olvasni a könyv elkészültéig (2020) nyilvántartásba vett értékekről:

- Földesi betlehemes játékok: 68–75.o
- Sólyom József Földessel kapcsolatos írásai, művei: 90–92.o
- A földesi termőföld: 102–103.o.
- Csapó Géza birkózással kapcsolatos munkássága és a földesi birkózó sport: 114–118.o.
- Földes egykori repülőtere: 126–131.o.
- Borzos kifli: 133.o.
- A település kül- és belterületeinek régi megnevezései: 143–144.o.
- Az egykori Berger malom: 158–159.o.
- dr. Herpay Gábor Földes község története című könyve: 175.o.

- Mustos mogyoró: 186–187.o.
- Földes amatőr színjátszó mozgalma: 189–191.o.
- Földes kórusmozgalma: 193–200.o.
- Csáth Géza Földeshez kötődő munkái: 213–217.o.
- Karacs Imre operaénekes tevékenysége: 219.o.
- Major Mihály fogorvos munkássága: 221–222.o.
- Karacs Zsigmond helytörténeti munkássága: 235.o.

A Falukönyv kiadása után nyilvántartásba vett értékeink:

- Lengyel Mihály Földessel kapcsolatban írt, szerkesztett könyvei
- Földes utcaképei 1984 – Gaál Zsigmond hagyatéka
- Földes első falukönyve – Helyi nemzeti értékeink
(megvásárolható a Községi Könyvtárban)

Településünkön vannak még olyan kellemes elfoglaltságot és élményt tartogató helyek, melyek nem szerepelnek a helyi nemzeti értékeink nyilvántartásában, ugyanakkor meglátogatásuk színesítik az egyéni, közösségi programokat. Elhelyezkedésük szerint kötődnek egy-egy ösvényhez, de bármelyik útvonalat járják is be, kikapcsolódásként érdemes ezeket felkeresni. Közülük hármat ajánlunk itt a figyelmükbe.

Ákos Dísz- és Haszonállat Bemutatója

(II. ösvényen)

A tizenkét fajtából álló különleges állatsereglet 170 tagot számlál és várja, hogy megcsodálják.

Kikkel lehet ott találkozni?

- pihe-puha kedvencekkel: cuki nyuszikkal és selymes szőrű csincsillákkal,

- barátságos patásokkal: kíváncsi kecskékkal, kedves alpakákkal és a gyerekek kedvencével, a pónival,

- pompás madárvilággal: pávákkal és fácánokkal, elegáns hattyúkkal, díszludakkal és békés galambokkal.

- impozáns emukkal és még sok más izgalmas kis és nagy lakóval!

A Bemutatón nemcsak nézelődhet a látogató, hanem valódi élményekkel és felejthetetlen pillanatokkal gazdagodhat.

A látogatáshoz előzetes egyeztetés szükséges Papp Ákos tulajdonossal

Cím: 4177 Földes, Sport utca 28.

Telefon: +36-30/516-6238

facebook: Ákos Dísz-és Haszonállat Bemutatója

„Ovis Mama Levendikéje”

(III. ösvényen)

Hangulatos levendulás és gyógynövényes élménykert, ahol a természet, a kikapcsolódás és az alkotás találkozik: levendulaillatot, gyógynövényeket és élményeket kínál minden korosztálynak.

Levendulaszezonban (június-július) – az egyéni látogatók mellett – családok, baráti társaságok, óvodai és iskolai csoportok, táborosok, nyugdíjas klubok, civil szervezetek és

közösségek élvezik a kert nyújtotta lehetőségeket. Megismerkedhetnek a levendula és a gyógynövények világával, kipróbálhatják a Kneipp-ösvényt, részt vehetnek gyógynövényes illatfelismerő és kincskereső játékokon, valamint szezonálisan levendulás kézműves foglalkozásokon és természetesen levendulaszüreten.

A kert hangulatos helyszínt kínál családi, gyermek-, jegyes- és esküvői fotózásokhoz is. A látogatás során lehetőség nyílik saját készítésű levendulás termékek megvásárlására is.

A programok előzetes bejelentkezéssel vehetők igénybe.

Tulajdonos: Hegedűsné Török Ildikó

Cím: 4177 Földes, Újfalui utca 25.

e-mail: htildiko@gmail.com

telefon: 0620/5573 710

facebook: <https://www.facebook.com/ovismamalevendikeje>

Földesi Játsszóter

(IV. ösvényen)

A Millenniumi park folytatásaként a Mozi utca 4. szám alatt található, körbekerített zárt hely, melyet néhány éve újított fel a település Önkormányzata egy vidékfejlesztési projekt segítségével. Az oda telepített eszközök javítása, pótlása közösségi összefogással folyamatos, használatuk – amennyiben betartják a rájuk vonatkozó szabályokat – biztonságos. A gyerekek válogathatnak a sok lehetőségből: hintázhatnak ketteshintával, négyüléss rugóshintával, mérleghintán, kipróbálhatják ügyességüket a függőhídon, építhetnek a homokozóban, három különböző Előd várat ostromolhatnak, babaházban üldöghelhetnek, kedvükre kutathatnak a könyves szekrény kincsei között és rajzolhatnak a krétasarokban.

A Játsszóter nyitvatartási időben vehető igénybe :

Nyári időszakban (április 1. – október 31.) 8:00–20:00 óra között

Téli időszakban (november 1. – március 31.) 9:00–16.00 óra között

Mosdó a Karácsony Sándor Közösségi Házban található.

AGRÁRMINISZTERIUM

**A kiadvány a HUNG-2025/12611 számú
pályázati támogatással készült.**